

Русанова Ірина Олександрівна
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри організації судових і правоохоронних органів
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(м. Харків, Україна)

ПОВАГА ДО НЕЗАЛЕЖНОСТІ СУДДІВ ЯК ОДНА ІЗ ЗАСАД ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

Засади організації та діяльності прокуратури України – це закріплені в законодавстві загальні керівні положення, що визначають місце прокуратури в системі державних органів України, її основи організації і діяльності, характерні риси і ознаки діяльності органів та установ прокуратури, її відносини з іншими органами та основні вимоги, що пред'являються до осіб, які працюють в органах прокуратури. Іншими словами, засади організації та діяльності прокуратури є законодавчо визначеним базисом функціонування прокуратури, якими прокурори мають точно слідувати у своїй діяльності.

Засада поваги до незалежності суддів є однією із засад організації і діяльності прокуратури України, що закріплені Законом України «Про прокуратуру» [1] та Кодексом професійної етики та поведінки прокурорів [2].

Відповідно до пункту 8 частини 1 статті 3 Закону України «Про прокуратуру» засада поваги до незалежності суддів передбачає заборону публічного висловлювання сумнівів щодо правосудності судових рішень поза межами процедури їх оскарження у порядку, передбаченому процесуальним законом. Дана норма продубльована і в

статті 17 Кодексу професійної етики та поведінки прокурорів. Більше того, Кодекс визначає взаємовідносини з органами державної влади та органами місцевого самоврядування (стаття 24), відповідно до чого прокурор не повинен втручатися в діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, крім випадків, передбачених законом; він має у межах повноважень співпрацювати з ними при виконанні своїх службових обов'язків, якщо це не суперечить принципу його незалежності. А стаття 26 Кодексу професійної етики та поведінки прокурорів закріплює взаємовідносини прокуратури з органами судової влади. Відповідно з метою забезпечення справедливого та об'єктивного правосуддя прокурор у відносинах із суддями та присяжними повинен дотримуватися взаємоповаги, усвідомлюючи важливість спільних завдань щодо утвердження в суспільстві верховенства права та законності.

Виходячи з цього, взаємовідносини прокуратури та суду – це урегульовані правовими нормами та правилами професійної етики зв'язки, що виникають у процесі їх спільної діяльності і виражаються у поведінці уповноважених суб'єктів таких відносин, що спрямовані на найефективніше виконання мети та завдань зазначених органів. Таким чином, працівник прокуратури не може неправомірно впливати на здійснення правосуддя, у тому числі шляхом спілкування з представниками судової влади поза офіційною процедурою взаємовідносин у рамках відповідного провадження.

Оцінка дій суддів та законності судових рішень може публічно надаватися працівником прокуратури лише в межах і порядку, встановлених законодавством. Повага до незалежності суддів передбачає заборону публічного висловлювання сумнівів щодо правосудності судових рішень поза межами процедури їх оскарження прокурором у порядку, передбаченому процесуальним законом. На думку дослідників, публічними слід вважати висловлювання чи коментарі, надані під час виконання особою своїх повноважень чи з використанням службового становища, а також при усвідомленні можливості опублікування їх у пресі, передання по радіо, телебаченню чи з використанням інших засобів масової інформації; поширення в мережі Інтернет чи з використанням інших засобів телекомунікаційного зв'язку; викладення в характеристиках, заявах, листах, адресованих іншим особам; повідомлення в публічних виступах, в електронних мережах, а також в іншій формі. Тому, як зазначається, ця засада покликана бути ще однією «опорою» авторитету суду, його об'єктивності, справедливості та професіоналізму. Втім подібні вислови ставлять під сумнів не лише діяльність суду, а й етичні, професійні та моральні якості працівника прокуратури, який дозволяє собі їх здійснювати. Саме тому виникає потреба ще в одній засаді, яка гарантувала б особистісні якості кожного працівника прокуратури.

У зв'язку із цим науковці називають такі універсальні основи взаємовідносин прокуратури та суду, із якими ми цілком можемо погодитися. По-перше, це принципи самостійності та незалежності в їх діяльності. Це означає відсутність відносин підлеглості між ними, адміністративного втручання у справи один одного, самостійність у прийнятті рішень і виконанні своїх функцій. І прокуратура, і суди становлять собою автономні системи, повністю незалежні одна від одної, що є гарантією їх неупередженості, об'єктивності та справедливості при вирішенні покладених на них завдань, у тому числі у кримінальному судочинстві. По-друге, це принцип взаємної поваги у їх відносинах. Працівники суду та прокуратури будь-якого рівня мають поважати незалежність свого партнера у справі утвердження законності та правопорядку, неухильно дотримуватися етичних норм поведінки в процесі своєї діяльності, сприяти формуванню у громадян почуття поваги до органів прокуратури та суду. По-третє, це принцип законності. Взаємовідносини суду та прокуратури мають будуватися винятково на підставі норм чинного законодавства та правил професійної

етики, а діяльність цих органів має проходити в межах наданих їм законом повноважень. По-четверте, принцип системності та субординації в організації діяльності кожного із зазначених органів. Він полягає у тому, що і суди, і прокуратура мають чітку систему органів, визначених законом, кожна з яких організаційно підпорядкована вищестоящому органу (Верховному Суду чи Генеральній прокуратурі в особі їх керівників). Процесуальними кодексами, наказами Генерального прокурора суворо регламентовані вид та обсяг взаємовідносин на відповідних рівнях. По-п'яте, принцип взаємодії та взаємного сприяння. Він полягає в тому, що прокуратура та суди спільно вирішують питання узагальнення судової та прокурорсько-слідчої практики, проведення навчальних конференцій та семінарів, обміну досвідом та інформацією, організації засідань суду, явки свідків, забезпечення захисту учасників процесу, життя, здоров'я, майна суддів та прокурорів, їх близьких родичів у випадках, визначених законом. По-шосте, принцип взаємного стримання та противаг. Стримання полягає у судовому контролі за рішеннями і діями прокурорсько-слідчих працівників, вирішенні судом скарг на дії, бездіяльність та рішення прокурорів, розгляді судом позовних заяв про відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями і діями посадових осіб прокуратури, а з боку прокуратури – у ініціюванні перегляду судових рішень, кримінальної та дисциплінарної відповідальності суддів.

І наостанок необхідно зазначити, що відповідно до Закону України «Про прокуратуру» прокурори зобов'язані неухильно дотримуватися засад організації та діяльності прокуратури України; їх порушення тягне за собою відповідальність, встановлену законом.

Використані матеріали:

1. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII.
URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18> (дата звернення: 01.10.2018).

2. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів: Рішення Всеукраїнської конференції прокурорів від 27 квітня 2017 року.
URL: http://www.kdkp.gov.ua/ua/dokuments_vkp.html (дата звернення: 01.10.2018).

Міністерство освіти і науки України

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Юридичний факультет
Кафедра процесуального права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра організації судових та правоохоронних органів

Німецько-українське об'єднання юристів

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

МАТЕРІАЛИ

II Міжнародної науково-практичної конференції

18-19 жовтня 2018 року
м. Чернівці

УДК 347.9(477)(08)

C91

Редакційна колегія:

Щербанюк Оксана Володимирівна, доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (*голова*);

Москвич Лідія Миколаївна, доктор юридичних наук, професор, завідувача кафедрою організації судових та правоохоронних органів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Остафійчук Людмила Аурелівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Бутирська Ірина Анатоліївна, кандидат юридичних наук, асистент кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Савчин Неля Миколаївна, кандидат юридичних наук, асистент кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Турман Наталя Омелянівна, кандидат юридичних наук, асистент кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Цибуляк-Кустевич Анна Степанівна, кандидат юридичних наук, асистент кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (*відповідальний секретар*).

Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в

C91 ***Україні***: Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Чернівці, 18-19 жовтня 2018 р.); [редкол.: О. В. Щербанюк (голова), А. С. Цибуляк-Кустевич (відпов. секр.) та ін.]. Чернівці, 2018. 392 с.

До збірника увійшли матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні» (Чернівці, 18-19 жовтня 2018 р.).

Оргкомітет не несе відповідальності за науковий зміст і виклад матеріалу, що подано у рукописах. Для науковців, аспірантів та студентів.

УДК 347.9(477)(08)